

POSTANOWIENIE

Dnia 20 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk

po rozpoznaniu w dniu 20 września 2024 r.
w Izbie Karnej na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 3 k.p.k.),
sprawy **K. R.**,
oskarżonego z art. 212 § 2 k.k.,
z powodu kasacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego A. B.
od wyroku Sądu Okręgowego w Koninie
z dnia 26 lipca 2023 r., sygn. II Ka 197/23,
uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w Turku
z dnia 17 marca 2023 r., sygn. II K 318/21 i umarzającego postępowanie karne
wobec oskarżonego,

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. obciążyć oskarżyciela prywatnego A. B. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Turku z dnia 17 marca 2023 r., sygn. II K 318/21, na podstawie art. 66 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 67 § 1 k.k. warunkowo umorzono postępowanie karne na okres próby 1 roku wobec K. R. oskarżonego o to, że:

- w trakcie [...] sesji Rady Miejskiej w T. transmitowanej w sieci internet w dniu 30 grudnia 2020 r. występując jako Burmistrz Gminy i Miasta T. formułował niezgodne z prawdą twierdzenia pod adresem A. B. prowadzącego działalność gospodarczą Zakład Oczyszczania Terenu „B.” A. B. stwierdzając, iż „firma zachowała się bardzo

nieprzyzwoicie łamiąc wszystkie zasady umów zawartych pomiędzy mieszkańcami, przystąpiła natychmiast bez poinformowania nikogo, także Urzędu Gminy do zbierania pojemników” co mogło poniżyć A. B. w opinii publicznej oraz narazić go na utratę zaufania potrzebnego do prowadzenia działalności, tj. o przestępstwo z art. 212 § 2 k.k.;

- w trakcie [...] 1 sesji Rady Miejskiej w T. transmitowanej w sieci internet w dniu 25 stycznia 2021 r. występując jako Burmistrz Gminy i Miasta T. formułował niezgodne z prawdą twierdzenia pod adresem A. B. prowadzącego działalność gospodarczą Zakład Oczyszczania Terenu „B.” A. B. stwierdzając, iż „przez długie lata płaciliśmy kilkakrotnie więcej niż ta usługa była warta”, „nikt nie chciał stanąć do przetargu, bo u nas rządziła firma B.”, „po chamsku zachowała się firma, która przegrała przetarg”, „ podpisano kiedyś taką umowę z B. i przez tyle lat dopłacaliśmy”, co mogło poniżyć A. B. w opinii publicznej oraz narazić go na utratę zaufania potrzebnego do prowadzenia działalności, tj. o przestępstwo z art. 212 § 2 k.k. (pkt 1). Ponadto, Sąd zobowiązał oskarżonego K. R. do przeproszenia A. B. – prowadzącego działalność gospodarczą Zakład Oczyszczania Terenu „B.” A. B. – za pomówienie go na [...] i [...] 1 sesji Rady Miejskiej w T. poprzez sformułowanie niezgodnych z prawdą twierdzeń, że „firma zachowała się bardzo nieprzyzwoicie łamiąc wszystkie zasady umów zawartych pomiędzy mieszkańcami, przystąpiła natychmiast bez poinformowania nikogo, także Urzędu Gminy do zbierania pojemników”, „przez długie lata płaciliśmy kilkakrotnie więcej niż ta usługa była warta”, „nikt nie chciał stanąć do przetargu, bo u nas rządziła firma B.”, „po chamsku zachowała się firma, która przegrała przetarg”, „podpisano kiedyś taką umowę z B. i przez tyle lat dopłacaliśmy” poprzez zamieszczenie oświadczenia przez okres 60 dni na stronie internetowej Gminy i Miasta T. w terminie 1 miesiąca od uprawomocnienia się wyroku (art. 67 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 2 k.k.) (pkt 2) oraz orzekł wobec oskarżonego na rzecz A. B. nawiązkę w wysokości 10.000 zł (art. 67 § 3 k.k.) (pkt 3), a także rozstrzygnął w przedmiocie kosztów procesu poniesionych przez oskarżyciela prywatnego i opłaty (pkt 4 i 5).

Po przeprowadzeniu kontroli apelacyjnej — zainicjowanej wniesieniem w sprawie środka odwoławczego przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego i

obrońcę oskarżonego — Sąd Okręgowy w Koninie wyrokiem z dnia 26 lipca 2023 r., sygn. II Ka 197/23, uchylił zaskarżony wyrok sądu pierwszej instancji w ten sposób, że na podstawie art. 1 § 2 k.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. umorzył postępowanie karne wobec oskarżonego K. R. w odniesieniu do czynów z art. 212 § 2 k.k. przyjmując opis tych czynów jak w pkt 1 (*pkt 1*), zwrócił oskarżycielowi prywatnemu A. B. kwotę 300 zł z tytułu zwrotu zryczałtowanej równowartości wydatków (*pkt 2*) oraz zasądził od oskarżonego i oskarżyciela prywatnego koszty sądowe za postępowanie odwoławcze na rzecz Skarbu Państwa po ½ części, tj. w kwocie po 10 zł i wymierzył im opłatę za to postępowanie w kwotach po 30 zł, a koszty zastępstwa procesowego nakazał każdej ze stron ponieść we własnym zakresie według zasady słuszności (*pkt 3*).

Wyrok Sądu Okręgowego w Koninie został zaskarżony kasacją pełnomocnika oskarżyciela prywatnego w całości na niekorzyść oskarżonego. We wniesionym nadzwyczajnym środku zaskarżenia pełnomocnik A. B. , na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. zarzucił orzeczeniu sądu drugiej instancji:

1. rażącą obrazę przepisów prawa materialnego, która mogła mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj. art. 115 § 2 k.k., poprzez wybiórczą analizę określonych w nim przesłanek mających wpływ na ocenę stopnia społecznej szkodliwości czynów zarzuconych oskarżonemu K. R. i:
 1. pominięcie przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynów ustawowych przesłanek z tego przepisu – rodzaj i charakter naruszonego dobra, waga naruszonych przez sprawcę obowiązków – podczas gdy okoliczności te należą do katalogu zamkniętego z art. 115 § 2 k.k. i winny podlegać w tej sytuacji analizie,
 2. uwzględnienie przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynów okoliczności, których Kodeks karny nie zalicza do mających znaczenie przy tej ocenie – ewentualne przeproszenie przez oskarżonego oskarżyciela, ogólne dane o oskarżonym, wyjątkowość, nienotoryczność czynów oskarżonego – podczas gdy okoliczności te nie znajdują się w katalogu zamkniętym z art. 115 § 2 k.k.,

co miało istotny wpływ na ocenę stopnia społecznej szkodliwości czynu i w efekcie na uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i umorzenie postępowania karnego;

3. rażącą obrazę przepisów postępowania, która mogła mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj. art. 424 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k., poprzez niewyjaśnienie przez sąd odwoławczy podstaw faktycznych ustaleń sprzecznych z faktami ustalonymi przez sąd pierwszej instancji w zakresie uznania, iż wypowiedzi oskarżonego objęte przedmiotowym postępowaniem karnym miały zmierzać ku wyjaśnieniu okoliczności wywozu odpadów i uspokojeniu mieszkańców miasta, podczas gdy jak wynika z ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji wypowiedzi oskarżonego były nieprawdziwe i nie miały oparcia w rzeczywistym stanie faktycznym i prawnym – co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku i skutkowało niepełną oceną stopnia społecznej szkodliwości czynów.

W konsekwencji autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Koninie w postępowaniu odwoławczym oraz zasądzenie od oskarżonego na rzecz oskarżyciela prywatnego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja pełnomocnika oskarżyciela prywatnego jest bezzasadna i to w stopniu oczywistym. Taka ocena nadzwyczajnego środka zaskarżenia umożliwiła oddalenie go w trybie art. 535 § 3 k.p.k. W pierwszej kolejności należy podkreślić, że nadzwyczajny środek zaskarżenia unormowany w przepisach Rozdziału 55 — *Kasacja* Kodeksu postępowania karnego nie jest nakierowany na wywołanie i przeprowadzenie w procesie kolejnej kontroli o charakterze apelacyjnym (nie jest to postępowanie „trzecio-instancyjne”, którego celem miałoby być ponowne, „apelacyjne” weryfikowanie orzeczenia sądu pierwszej instancji). Kasacja i jej zarzuty mogą być skierowane **w y ł ą c z n i e** przeciwko prawomocnemu

orzeczeniu sądu *ad quem* (art. 519 k.p.k.), a zatem w nadzwyczajnym środku zaskarżenia — co do zasady — wolno „atakować” tylko te uchybienia, których dopuścił się sąd trakcie postępowania odwoławczego. Uchybienia te muszą mieć — nadto — k w a l i f i k o w a n y charakter (muszą to być uchybienia dające się zakwalifikować jako „rażące naruszenia” w rozumieniu przepisu art. 523 § 1 zd. pierwsze k.p.k.), a ich zmaterializowanie się w postępowaniu odwoławczym (dla skuteczności kasacji) powinno prowadzić do ustalenia, że mogły one mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. Trzeba ponadto wskazać, że zgodnie z od dawna ustabilizowaną praktyką orzecniczą najwyższej instancji sądowej, podstawy kasacji nie może stanowić zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, jako niemieszczący się w ramach podstaw kasacyjnych, o których mowa w przepisie art. 523 § 1 zd. pierwsze k.p.k.

Analiza treści zaskarżonego wyroku jednoznacznie dowodzi tego, że Sąd Okręgowy w Koninie nie dopuścił się obrazy prawa materialnego, tj. naruszenia art. 115 § 2 k.k. (pierwszy zarzut *petitum* kasacji). Skarżący konstruując taki zarzut wskazuje na wybiórczą analizę ustawowych przesłanek określonych w art. 115 § 2 k.k. mających wpływ na ocenę stopnia społecznej szkodliwości czynów zarzuconych oskarżonemu K. R. i pominięcie przy tej ocenie – rodzaju i charakteru naruszonego dobra, wagi naruszonych przez sprawcę obowiązków – należących do katalogu zamkniętego z art. 115 § 2 k.k. oraz uwzględnienie przy tej ocenie okoliczności, których Kodeks karny nie zalicza do mających znaczenie – ewentualne przeproszenie przez oskarżonego oskarżyciela, ogólne dane o oskarżonym, wyjątkowość, nienotoryczność czynów oskarżonego – bowiem nie znajdują się one w katalogu zamkniętym z art. 115 § 2 k.k. W argumentacji zarzutu kasacyjnego skarżący jednak pomija to, co sąd odwoławczy ustalił w zakresie podstawy faktycznej swojego orzeczenia i z jakich to powodów uznał, że zachodzą podstawy do umorzenia postępowania wobec oskarżonego z uwagi na znikomą szkodliwość społeczną czynów. Jak wynika z treści uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia w sekcji 3.1. *Zwięźle o powodach uchylecia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia* (s. 7) sąd odwoławczy powołując się na judykat Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2019 r., V KK 215/19, LEX nr 3216831 wskazujący na realizowanie funkcji ochronnej przepisu art. 212 § 1 k.k. trafnie

uznał, że w przedmiotowej sprawie zachodzą ustawowe przesłanki do uznania znikomej szkodliwości społecznej czynów przypisanych oskarżonemu w zakresie ustalonym przez sąd pierwszej instancji określone w art. 115 § 2 k.k., a są nimi zamiar i intencje oskarżonego, które należy odnieść do sytuacji w jakiej miało miejsce zniesławienie oskarżonego oraz funkcji jaką oskarżony pełni (funkcji burmistrza, a więc funkcjonariusza publicznego), a które to zmierzały ku wyjaśnieniu okoliczności wywozu odpadów i uspokojeniu mieszkańców miasta wyjaśnieniem tego problemu. Słusznie wskazał też na emocje i zarzuty pod adresem oskarżonego, a wobec tego użycie dosadnych słów w dyskusji usprawiedliwiało działania oskarżonego w zakresie wywozu odpadów komunalnych. Nie bez znaczenia dla tej przesłanki (emocji i zarzutów) pozostawała też okoliczność zmiany podmiotu wywożących odpady, co dodatkowo podniosło emocje po obu stronach sporu, gdyż oskarżyciel stracił źródło dochodu. Również kolejna z przesłanek, a mianowicie rozmiar szkody pozostawała w orbicie zainteresowania i analizy sądu odwoławczego, który słusznie uznał go dla oskarżyciela jako nie będący nadmiernie duży, skoro i tak przegrał przetarg na wywóz odpadów, a przy ewentualnych innych przetargach ocenia się inne okoliczności niż słowa wypowiedziane w emocjach, co nie postawiało oskarżyciela w złej sytuacji. Ostatnią już przesłanką, wbrew twierdzeniom skarżącego istotną dla oceny stopnia szkodliwości społecznej czynów była postawa oskarżonego, który przeprosił oskarżyciela rozumiejąc, że użył przesadnych słów i argumentów. Wszystkie te przesłanki, przy uwzględnieniu danych o oskarżonym, uzasadniały uznanie, że jego czyny stanowiły wyjątkową sytuację, nie mającą miejsca notorycznie i celowo, zatem zasadne było uznanie przez sąd odwoławczy znikomej społecznej szkodliwości czynów. Biorąc pod uwagę, że omawiane przez autora kasacji - w ramach tego zarzutu - twierdzenia w istocie lekceważą powyższe, a w konsekwencji to, co zostało faktycznie ustalone przez sąd *ad quem* w zakresie podstawy faktycznej orzeczenia, a w konsekwencji podstawy do umorzenia postępowania wobec oskarżonego z uwagi na znikomą szkodliwość społeczną zarzucanych czynów zabronionych, a co najistotniejsze dla rozpoznania niniejszego zarzutu – konieczności zaistnienia wszystkich ustawowych przesłanek do uznania znikomej szkodliwości społecznej czynów przypisanych oskarżonemu, można w

sposób uprawniony przyjąć, że omawiany zarzut kasacji stanowi próbę podważenia trafności ustaleń faktycznych w tym zakresie. Kwestionowanie tych zaś ustaleń nie jest w kasacji na pewno dopuszczalne (art. 523 § 1 k.p.k.). To, że skarżący określił ten zarzut mianem obrazy prawa materialnego w niczym nie może zmienić rzeczywistego charakteru procesowego tego zarzutu. Zarzut obrazy prawa materialnego (w postaci wskazanej przez skarżącego) aktualizuje się dopiero wówczas, gdy w środku zaskarżenia nie są kwestionowane ustalenia faktyczne. Te jednak pełnomocnik oskarżyciela prywatnego podważa wskazując na wybiórczą analizę ustawowych przesłanek określonych w art. 115 § 2 k.k. mających wpływ na ocenę stopnia społecznej szkodliwości czynów zarzuconych oskarżonemu K. R. i wadliwe ustalenia co do wskazanych przesłanek.

Przy takiej ocenie prawnej omawianego zarzutu kasacji, nie tracąc jednocześnie z pola widzenia treści art. 536 k.p.k., wystarczy stwierdzić, że autor kasacji nie dostrzega przede wszystkim tego, że sąd odwoławczy przyjął, że „czyny (oskarżonego – przyp. SN) były wyjątkową sytuacją, nie mającą miejsca notorycznie i celowo, więc zasadne jest uznanie znikomej społecznej szkodliwości czynów.” (s. 7 *uzasadnienia sądu odwoławczego*). Dlatego analiza zachowania K.R. z perspektywy wymogów art. 115 § 2 k.k. doprowadziła Sąd Okręgowy w Koninie do słusznego wniosku o zaistnieniu podstaw do umorzenia postępowania wobec oskarżonego z uwagi na znikomą szkodliwość społeczną czynów.

Odnosząc się do drugiego z zaprezentowanych w *petitum* kasacji zarzutów, dotyczącego obrazy przepisów postępowania mającą wpływ na treść wyroku tj. art. 424 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. poprzez „niewyjaśnienie przez sąd odwoławczy podstaw faktycznych ustaleń sprzecznych z faktami ustalonymi przez sąd pierwszej instancji w zakresie uznania, iż wypowiedzi oskarżonego objęte przedmiotowym postępowaniem karnym miały zmierzać ku wyjaśnieniu okoliczności wywozu odpadów i uspokojeniu mieszkańców miasta, podczas gdy jak wynika z ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji wypowiedzi oskarżonego były nieprawdziwe i nie miały oparcia w rzeczywistym stanie faktycznym i prawnym – co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku i skutkowało niepełną oceną stopnia społecznej szkodliwości czynów” - okazał się on również oczywiście bezzasadny. Zarzut ten w istocie stanowi polemikę z ustaleniami faktycznymi,

poczynionymi przez sąd odwoławczy, który umorzył postępowanie karne wobec oskarżonego z uwagi na znikomą szkodliwość społeczną czynów. Autor kasacji nie przedstawił w zasadzie żadnej argumentacji dla tego zarzutu, a jedynie odwołał się do ustaleń dokonanych przez sąd rejonowy. W kasacji całkowicie pomija się argumentację, którą kierował się sąd odwoławczy, wydając wyrok reformatoryjny w tym zakresie.

W tym stanie sprawy nie znajdując powodów do uznania zasadności kasacji pełnomocnika oskarżyciela prywatnego, należało ją oddalić jako oczywiście bezzasadną. Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego uzasadnia treść art. 637a k.p.k. w zw. z art. 636 § 1 i 3 k.p.k.

[J.J.]

[ał]